

2023

ARBEIDSMARKTRAPPORTAGE BEROEPSGOEDERENVERVOER OVER DE WEG EN LOGISTIEK

Instroom en inzetbaarheid

STL WERKT. VOOR JOU!

Instroom en duurzame inzetbaarheid

Sectorinstituut
Transport en Logistiek

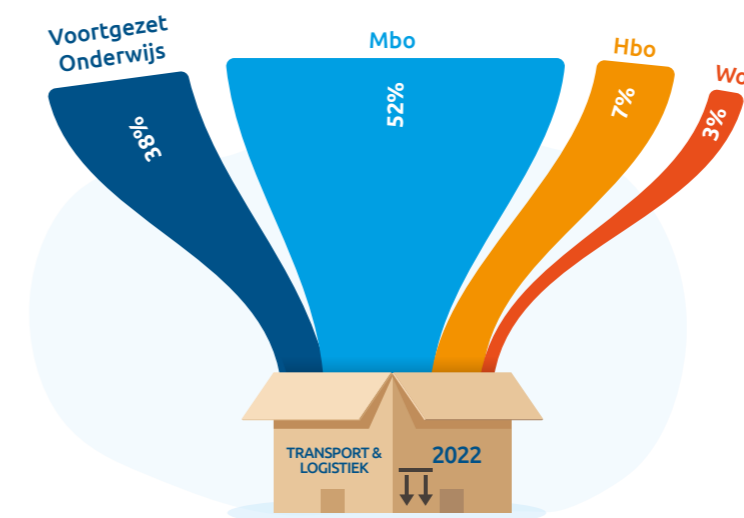
Instroom vanuit het onderwijs

Dit hoofdstuk richt zich op de instroom in de sector vanuit mbo-opleidingen transport en logistiek. Weergegeven worden de ontwikkeling van het aantal mbo-studenten, hun vooropleiding en de arbeidsmarktpositie na uitstroom uit de opleiding. Afgelopen schooljaar nam het aantal studenten in opleiding tot logistiek medewerker en logistiek supervisor af en bleef het aantal studenten in opleiding tot chauffeur ongeveer stabiel.

Een belangrijke groep voor de instroom zijn BBL-studenten transport en logistiek¹. Na het voltooien van hun opleiding gaan de meeste BBL'ers chauffeur wegvervoer duurzaam aan de slag in de sector. BBL'ers volgen het merendeel van hun opleiding in een leerbedrijf in de sector. Ruim een kwart van de bedrijven in de sector is erkend leerbedrijf. Het aantal BBL'ers neemt naar verwachting af vanwege demografische ontwikkelingen (minder jongeren) in de komende jaren. Meeste instroom vanuit mbo-opleidingen

De meeste instromers in de sector uit het onderwijs zijn afkomstig uit het mbo (52%). Ook stroomt 38 procent in vanuit het voortgezet onderwijs. Hbo en wo zijn samen goed voor 10 procent.

Figuur 1 Instroom in de sector uit het onderwijs in 2022 (naar afgeronde vooropleiding vo, mbo en hbo/wo)

* Figuur toont de instromers in de sector die voorafgaand aan hun dienstverband in de sector een opleiding hebben afgerond.

Bron: CBS/ABF Research, 2023, bewerking STL

¹ Vanaf schooljaar 2020-2021 zijn mbo'ers voor de wet studenten, dus BBL-student.

Aantal studenten transport en logistiek

Figuur 2 en figuur 3 geven de ontwikkeling weer van het aantal studenten aan een mbo-opleiding transport en logistiek.^{2 3}

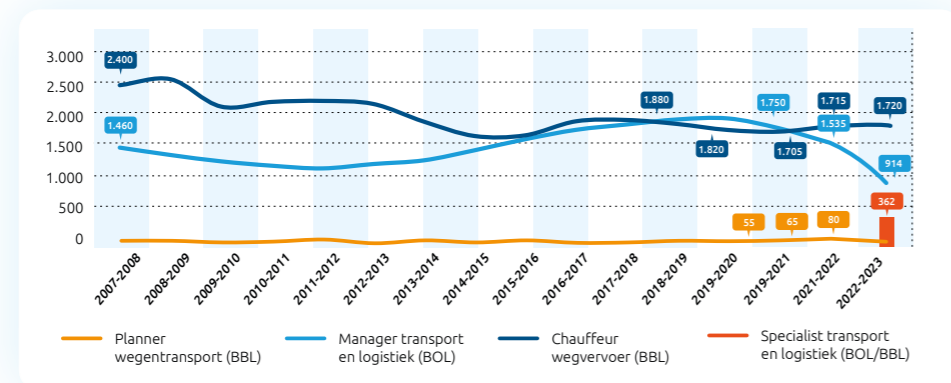
Mbo-opleidingen kunnen op twee manieren (leerwegen) worden gevolgd: BOL en BBL. BBL-studenten (beroepsbegeleidende leerweg) gaan één dag per week naar een ROC/Vakschool en doen de rest van de week betaald werk bij een leerbedrijf in hun regio. BOL-studenten (beroepsopleidende leerweg) volgen juist het overgrote deel van hun opleiding op school en doen praktijkervaring op tijdens stages op een leerbedrijf.

De mbo-opleiding chauffeur wegvervoer is een voorbeeld van een BBL-opleiding. Afgelopen schooljaar (2022-2023) volgden ruim 1.700 studenten een opleiding chauffeur wegvervoer. Na een daling vanaf mbo jaar 2018-2019 bleef het aantal studenten in deze opleiding min of meer stabiel.

Tussen schooljaar 2007-2008 en schooljaar 2015-2016 (economische crisis, minder leer-werkplekken bij de bedrijven) daalde het aantal studenten aan de opleiding sterk (-32%). Daarna volgde herstel van het aantal studenten chauffeur wegvervoer. BBL-opleidingen profiteerden de afgelopen jaren van de verbeterde economische situatie (zie ook box 1).

Het aantal studenten aan de opleiding manager transport en logistiek (BOL/BBL)⁴ groeide na 2015-2016 sterk, maar neemt de laatste jaren weer af. De sterke afname in 2022-2023 komt mede door de start van de nieuwe opleiding specialist transport en logistiek (mbo niveau 4). Deze vervangt ook de opleiding planner wegtransport (mbo niveau 3) die daardoor ook afneemt in studentaantallen.

Figuur 2 Aantal studenten chauffeur wegvervoer, manager transport en logistiek, planner en specialist transport en logistiek (mbo-opleidingen goederenvervoer over de weg)

* Opleiding Specialist transport en logistiek is gestart in mbo jaar 2022-2023 en vervangt de opleidingen Planner wegtransport en Manager transport en logistiek (erkende opleidingscodes, SBB, 2023)

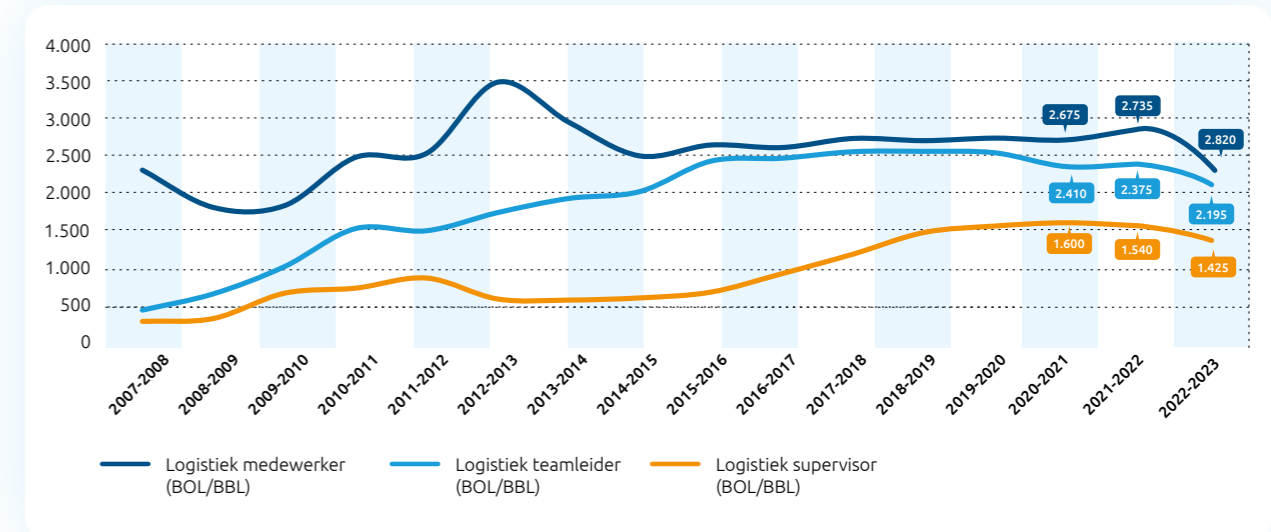
Bron: CBS/ABF Research/DUO, 2023, bewerking STL

² Het aantal studenten volgens DUO-definitie (hoofddoelstellingen en telling van inschrijvingen op 1 oktober van betreffende schooljaar). Voor het meest recente jaar van deze figuur zijn openbare data van DUO gebruikt. Voor de andere jaren zijn CBS-data gebruikt. Voor de CBS-data is de definitie aangepast aan die van DUO, waardoor een consistent beeld van de aantallen gegeven kan worden.
³ De cijfers zijn exclusief nascholing. Tot 1 januari 2014 volgden veel werknemers via hun werkgever een leer-werktraject of andere vorm van scholing via de Wet Vermindering Afdracht onderwijs (WVA). Werkgevers kregen hiervoor fiscaal voordeel. Het aantal nascholers chauffeur goederenvervoer liep in 2014 na afschaffing van de WVA sterk terug en in 2015 waren er geen nascholers meer.
⁴ Veruit het grootste deel van de studenten aan de opleiding manager transport en logistiek volgt de BOL-variant (880 in 2022-2023). Een klein deel volgt de BBL-opleiding (34 studenten).

Aantal studenten mbo-logistiek daalt

Van de mbo-opleidingen logistiek bestaan zowel BBL- als BOL-varianten. Het studentenaantal aan de opleiding logistiek medewerker neemt sinds vorig schooljaar af. In 2022-2023 zijn er ongeveer 2.400 studenten aan de opleiding logistiek medewerker (-14 procent ten opzichte van het schooljaar daarvoor). Het aantal studenten aan de opleidingen logistiek supervisor en logistiek teamleider zat tot mbo jaar 2020-2021 in de lift. Daarna lopen de aantallen terug.

Figuur 3 Aantal studenten logistiek medewerker/supervisor/teamleider (mbo-logistiek over land)

Bron: CBS/ABF/DUO, 2023, bewerking STL

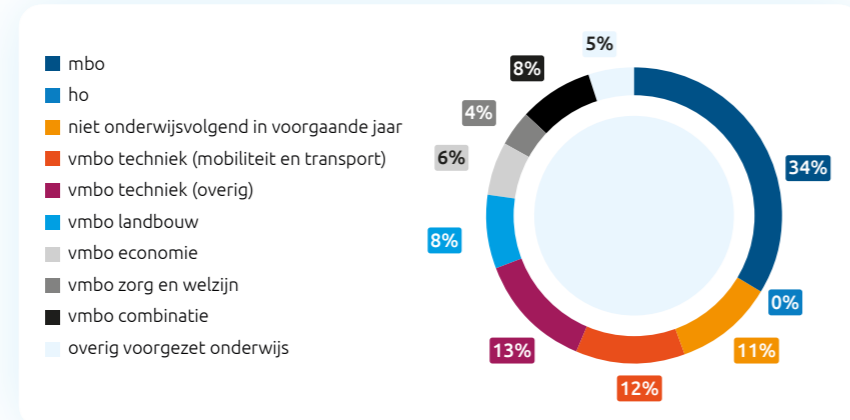
Vooropleidingen eerstejaars transport- en logistiekopleidingen

De volgende figuur geeft de vooropleiding weer van de eerstejaars BBL-studenten chauffeur wegvervoer. Zichtbaar is in welke opleiding (vo/mbo/vmbo/ho) zij in het voorgaande jaar deelnemer waren. Het deel van de instroom dat in het voorafgaande jaar geen onderwijs volgde is ook te zien.

Veel eerstejaarsstudenten hebben als vooropleiding vmbo-techniek⁵. Binnen vmbo-techniek zorgt het profiel mobiliteit en transport voor een grote aanwas voor de chauffeursopleiding. In totaal 50 procent van alle eerstejaars stroomt in vanuit het vmbo. Daarnaast stromen ook veel studenten in via een andere mbo-opleiding (34 procent stapt over). En een deel volgde in het voorafgaande jaar geen opleiding.

⁵ Het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) duurt 4 jaar en kent verschillende leerwegen en profielen. Het vmbo bereidt leerlingen voor op een opleiding in het mbo. Soms kunnen leerlingen na het vmbo doorstromen naar de havo. Zie website Rijksverheid.

Figuur 4 Vooropleiding eerstejaars mbo chauffeur wegvervoer (BBL) mbo-jaar 2022-2023

* De figuur geeft de vooropleiding weer van de eerstejaars BBL-studenten chauffeur wegvervoer. Zichtbaar is in welke opleiding (vo/mbo/vmbo/ho) zij in het voorgaande jaar deelnemer waren. Het deel van de instroom dat in het voorafgaande jaar geen onderwijs volgde is ook weergegeven. CBS geeft aantallen kleiner dan 10 in categorieën vanwege AVG niet weer.

Bron: CBS/ABF/DUO bewerking STL, 2023

Bij de eerstejaars studenten BBL logistiek medewerker ligt het aandeel dat instroomt vanuit het vmbo een stuk lager (31 procent versus 50 procent bij BBL chauffeur wegvervoer)⁶. Het aandeel dat instroomt vanuit een andere mbo-opleiding ('overstappers') ligt hoger. 16 procent van de eerstejaars logistiek medewerker volgde in het voorafgaande jaar geen opleiding.

⁶ Figuur Vooropleiding eerstejaars mbo logistiek medewerker mbo-jaar 2022-2023. Bronnen- en tabellenboek Arbeidsmarktrapportage 2023 STL.

Box 1. Landelijke ontwikkeling aantal studenten mbo (BBL en BOL)

Het totaal aantal studenten in het mbo zal de komende schooljaren naar verwachting geleidelijk dalen. De daling betreft zowel BOL- als BBL-opleidingen. Het aantal BOL-studenten neemt dit mbo-jaar (2022-2023) met 3 procent af en het aantal BBL-studenten met 4 procent⁷.

Het aantal BOL-studenten liep de afgelopen jaren sterk al sterk terug (zie figuur 5). Vanaf mbo-jaar 2024-2025 neemt het aantal naar verwachting weer iets toe (tot 2027)⁸, om daarna weer te dalen. Het aantal BBL-studenten nam afgelopen jaren toe, maar zal naar verwachting afnemen. In mbo-jaar 2024-2025 met 8 procent ten opzichte van het voorgaande mbo-jaar.

De oorzaak voor de afname van het aantal mbo'ers is demografische krimp (een afname van het aantal jongeren)⁹. Vanwege een daling van het aantal geboortes vanaf het jaar 2000 is het aantal leerlingen in het primair onderwijs en vmbo teruggelopen. De krimp

⁷ DUO (2023). Prognoses aantal mbo-studenten. De referentieraming is gebaseerd op: bevolkingsprognose van het CBS (geboorten, sterfte, immigratie en emigratie), onderwijsmatrices van DUO (stromen in- door- en uit het onderwijs), werkloosheidsverwachting van het CPB (bepalend voor de verdeling van BBL- en BOL studenten) en inzichten van de gevolgen van de coronamaatregelen voor onderwijsdeelname.

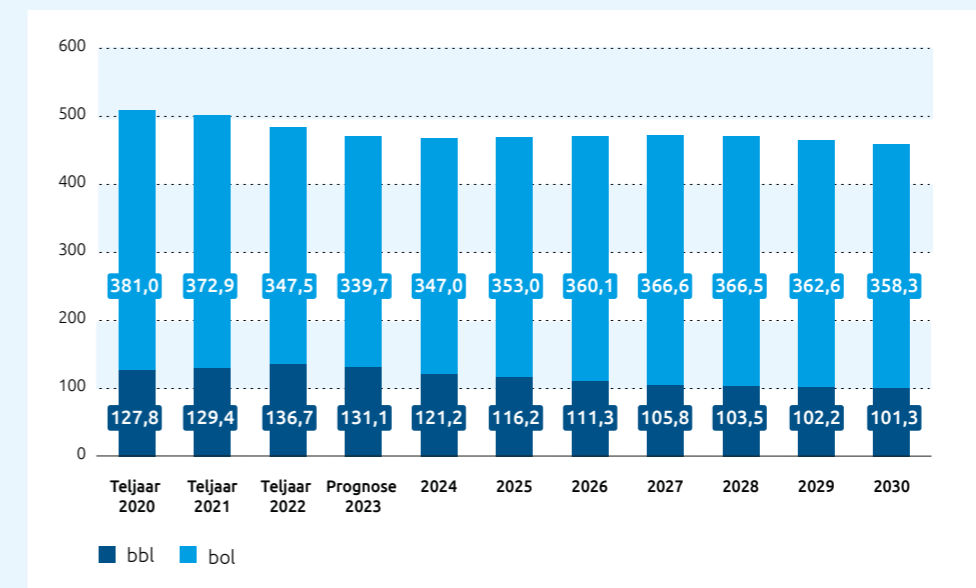
⁸ De tijdelijk verhoogde instroom in BOL is o.a. het gevolg van de instroom van Oekraïense vluchtelingen uit internationale schakelklassen in het voortgezet onderwijs. In het huidige mbo jaar is er ook een opvallende instroom van doubleurs vanuit havo-4.

⁹ Een daling van het aantal geboortes vanaf het jaar 2000. In het voortgezet onderwijs (met name in het vmbo) loopt het aantal leerlingen al terug sinds 2016-2017. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2021). Referentieraming 2021.

heeft in 2021 het mbo bereikt^{10,11}. Op de korte termijn neemt het aantal mbo-studenten ook af door de krapte en de aantrekkingskracht van de arbeidsmarkt¹². Daarnaast volgen studenten (los van de conjunctuur) binnen het mbo steeds vaker een BOL-opleiding ten koste van een BBL-opleiding.

Tussen mbo-jaar 2010-2011 en 2015-2016 nam het totaal aantal BBL'ers sterk af vanwege de nasleep van de financiële crisis (2008) (-42%). Deelname aan BBL-opleidingen vertoont een correlatie met de conjunctuur¹³. Bij een toename van de werkloosheid kiezen jongeren vaker voor BOL ('schools leren') en minder voor BBL. Er zijn dan minder vacatures en ook minder leerwerkbanen voor BBL'ers. Vanwege het sterke herstel van de arbeidsmarkt na de coronacrisis nam de afgelopen jaren het aantal BBL'ers toe en nam het aantal studenten BOL juist af.

Figuur 5 (Verwachte) ontwikkeling aantal studenten mbo (BBL en BOL) (X-1.000)

Bron: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2023, bewerking STL

¹⁰ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Referentieraming 2023.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2022). Referentieraming 2022.

¹¹ MBO raad maakt zich zorgen over afname van het aantal mbo-studenten. Naast vergrijzing en minder schoolgaande kinderen is er sprake van opwaartse druk in het onderwijs: een hogere opleiding is beter; kinderen worden op de basisschool gestimuleerd om naar havo of vwo te gaan en stromen dan door naar hbo of universiteit. Kinderen zouden volgens de MBO Raad op de basisschool meer in aanraking moeten komen met de mogelijkheden van mbo-beroepen. NOS (2022). Zorgen bij MBO Raad over afname mbo-studenten.

¹² Door de krapte op de arbeidsmarkt (die waarschijnlijk de komende jaren blijft aanhouden), gaan minder studenten binnen het mbo door naar een hoger niveau, als ze een diploma hebben gehaald. De krappe arbeidsmarkt zorgt waarschijnlijk ook voor meer ongediplomeerde uitstroom uit het mbo. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Referentieraming 2023.

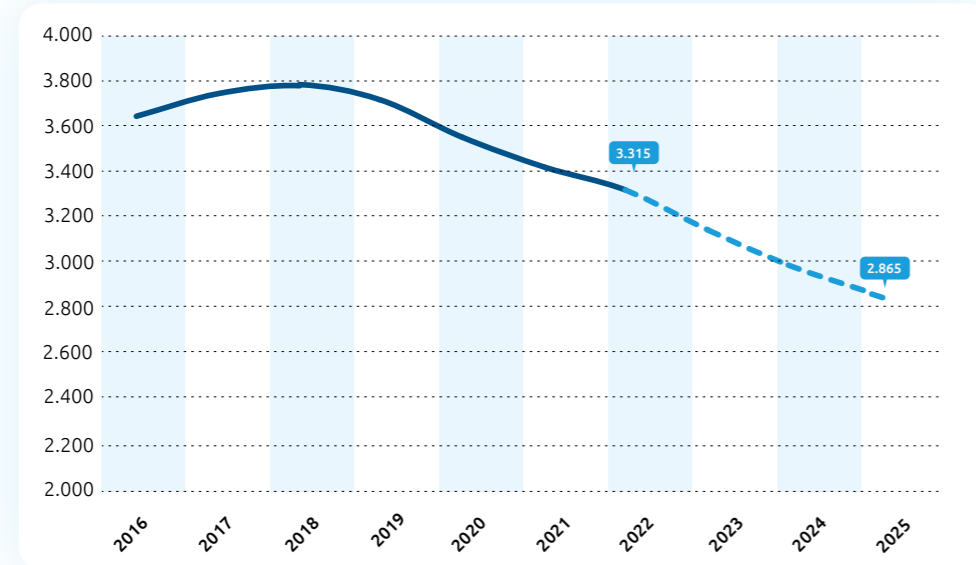
¹³ CBS (2019). Mbo-schoolverlaters vanuit de BBL op de arbeidsmarkt; CPB (2018). Kosten en baten van de beroepsbegeleidende leerweg in het mbo; Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Referentieraming 2023; SER (2016). Advies Ontwerpadvies Toekomstgericht beroepsonderwijs deel 1.

Tijdens de financiële crisis (vanaf 2008), en de nasleep hiervan, daalde het aantal vacatures. Pas in 2018 was het aantal vacatures weer op het niveau van voor de crisis. Vanwege de ongunstige situatie op de arbeidsmarkt daalde ook het aantal leerwerkplekken bij bedrijven en liep het aantal BBL-studenten fors terug. Bedrijven investeerden minder in toekomstige werknemers (en dus minder in BBL-plaatsen). Jongeren kozen op hun beurt vaker om langer door te leren en een beroepskeuze uit te stellen. Algemene vormen van onderwijs met betere doorstroommogelijkheden, zoals BOL waren aantrekkelijker.

Aantal studenten transport en logistiek neemt naar verwachting af

Het aantal studenten mbo goederenvervoer over de weg zal de komende jaren naar verwachting dalen: van ongeveer 3.300 studenten in schooljaar 2022-2023 tot ca. 2.900 studenten in 2025-2026 (-16%) (figuur 6)¹⁴. In mbo logistiek zal het aantal studenten ook afnemen¹⁵. In het gehele mbo neemt het aantal studenten naar verwachting ook af (zie box 1). STL neemt namens de sociale partners in de sector transport en Logistiek verschillende gerichte acties om meer vmbo-leerlingen enthousiast te maken voor een mbo-opleiding transport en logistiek¹⁶.

Figuur 6 Prognose aantal studenten mbo-goederenvervoer over de weg*

*MBO goederenvervoer over de weg omvat: totaal aantal studenten opleidingen chauffeur wegvervoer (BBL/BOL), manager transport en logistiek (BOL/BBL), planner wegtransport (BBL) en specialist transport en logistiek (BOL/BBL).

Bron: CBS/ABF bewerking STL, 2023

Voortijdig schoolverlaten

Het aandeel voortijdig schoolverlaters¹⁷ neemt de afgelopen jaren (na een daling) in de meeste mbo transport- en logistiekopleidingen weer toe. In de opleiding logistiek medewerker neemt het aandeel voortijdig schoolverlaters in schooljaar 2021-2022 bijvoorbeeld toe naar 25 procent. In de opleiding chauffeur wegvervoer is geen sprake van een toename, maar blijft het aandeel stabiel.

In het gehele mbo nam het aantal voortijdig schoolverlaters de afgelopen jaren toe. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap noemt hiervoor verschillende, samenhangende oorzaken: de doorwerkende coronacrisismaatregelen, een toename van het aantal studenten dat een verkeerde studiekeuze maakt, een toename van mentale problemen en een aantrekkelijke arbeidsmarkt. Het Ministerie noemt recentelijk dat de krappe arbeidsmarkt verleidt studenten om

¹⁴ Met behulp van het Hermes model (zie rapport Arbeidsmarktontwikkeling) zijn ook prognoses gemaakt voor het aantal studenten mbo-goederenvervoer en mbo logistiek t/m 2025. Deze zijn gebaseerd op bevolkingsprognoses en de ontwikkeling van Citoscores. De onderwijsprognoses worden in lijn gebracht met de nationale Referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2022).

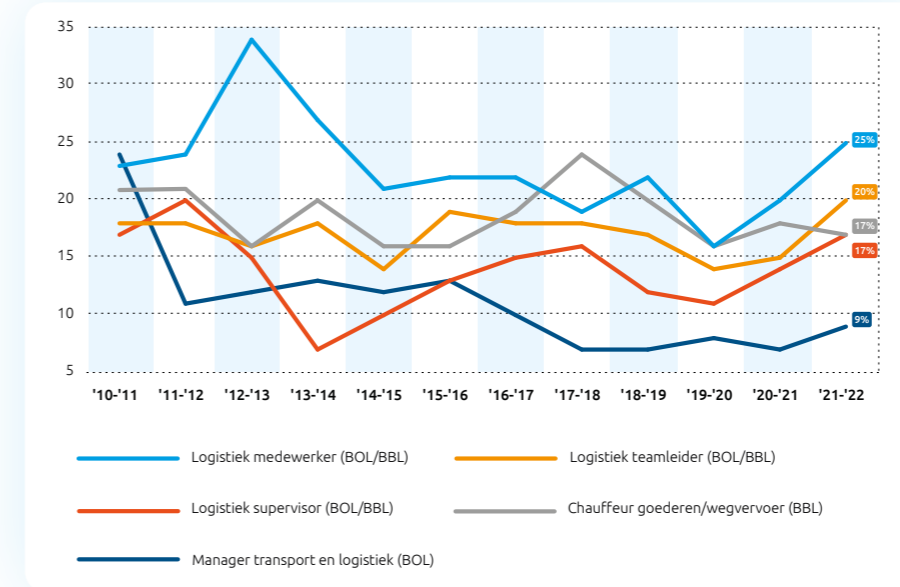
¹⁵ Prognose mbo-logistiek omvat: aantal studenten (assistent)logistiek medewerker/supervisor/teamleider (mbo-logistiek over land). Figuur Prognose aantal studenten mbo-logistiek. Bronnen- en tabellenboek Arbeidsmarktportage 2023 STL.

¹⁶ Voorbeeld van een actie: jongeren op het vmbo maken kennis met wat het werken in transport en logistiek inhoudt tijdens de Load and Road experience (STL, 2023).

¹⁷ Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tot 23 jaar die het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie: een diploma op havo-, vwo- of mbo-niveau 2. NJI (2023). Cijfers over voortijdig schoolverlaten. De opleidingen chauffeur wegvervoer en logistiekmedewerker zijn mbo-niveau 2 opleidingen.

werk boven school te verkiezen¹⁸. Volgens het CBS is er bij de toename in schooluitval ook nog sprake een vertraagd corona-effect: middelbare scholen waren tijdens de coronacrisis soepeler met het toekennen van diploma's, waardoor waarschijnlijk veel leerlingen op een beroepsopleiding belandden voordat ze daar al helemaal klaar voor waren.¹⁹

Figuur 7 Aandeel voortijdig schoolverlaters transport- en logistiek onderwijs*

* Aandeel voortijdig schoolverlaters: aantal uitvallers in een bepaald schooljaar/ totaal aantal studenten aan de opleiding in dat schooljaar

Bron: CBS/ABF bewerking STL, 2023

Het ROA doet regelmatig onderzoek naar voortijdig schoolverlaten in het mbo²⁰. ROA vraagt aan voortijdig schoolverlaters wat de belangrijkste reden is geweest voor het voortijdig verlaten van de opleiding. In Figuur 8 zijn de resultaten weergegeven voor schoolverlaters van mbo-niveau 2, 3 en 4. Voorbeelden van niveau 2 opleidingen zijn de opleidingen chauffeur wegvervoer en logistiek medewerker. Logistiek teamleider is een niveau 3 opleiding en specialist transport en logistiek is een niveau 4 opleiding.

Een schoolgerelateerde oorzaak wordt veruit het vaakst genoemd als belangrijkste reden voor voortijdig schoolverlaten. De opleiding sloot inhoudelijk niet aan of de student miste begeleiding/ondersteuning vanuit school. Gezondheidsproblemen staan op de tweede plek; psychische problemen, zoals een depressie, worden hier het meest genoemd.

Voortijdig schoolverlaters noemen ook vaak intreding in de arbeidsmarkt als oorzaak voor schoolverlaten. Uitvallers van mbo-niveau 2 opleidingen zeggen vaker gestopt te zijn vanwege aan het werk gaan dan de andere niveaus.

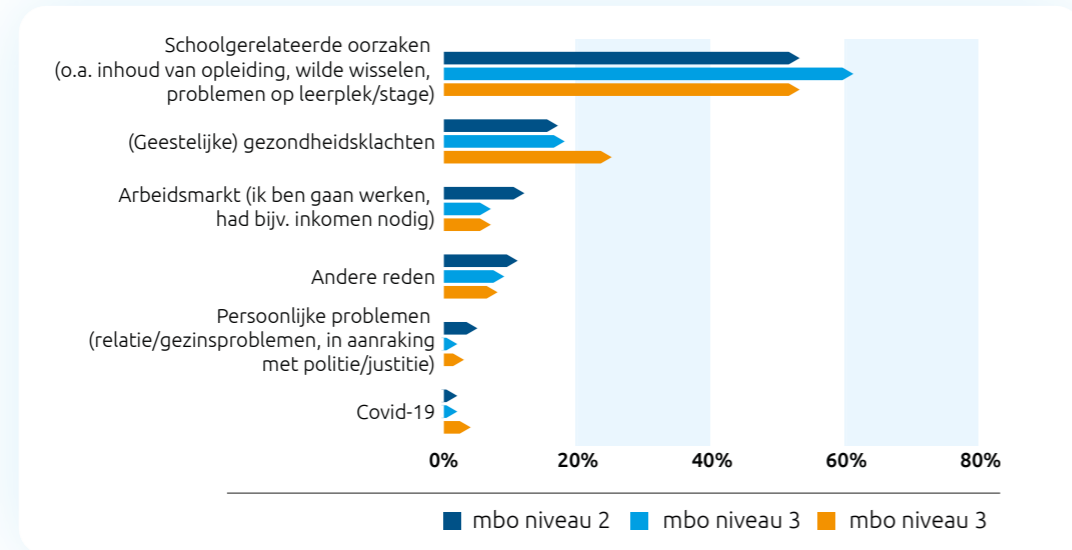
¹⁸ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2022). Cijfers voortijdig schoolverlaten schooljaar 2020-2021. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Hoofddlijnen aanvalsplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst.

¹⁹ NOS (2023). Fors meer schoolverlaters, vooral mbo'ers stromen vroegtijdig uit.

²⁰ ROA (2022). Uitval zonder diploma: Aanleiding, Kansen en Toekomstintenties 2021. ROA. Studenten aan enquête: Jongeren die in het schooljaar 2018/19 het onderwijs hebben verlaten zonder startkwalificatie en die in het schooljaar 2019/2020 niet in het onderwijs ingeschreven staan. Op moment van enquête (schooljaar 2020/2021) kunnen de jongeren echter weer in het onderwijs ingeschreven staan.

Verschillende onderzoeken van CBS laten zien dat voortijdig schoolverlaters (geen mbo-diploma op niveau 2; geen startkwalificatie) een slechtere arbeidsmarktpositie hebben dan schoolverlaters met diploma²¹. De sociale partners in transport en logistiek vinden het daarom belangrijk om voortijdig schoolverlaten terug te dringen.

Figuur 8 Belangrijkste reden voor voortijdige uitval, per opleidingsniveau

Bron: ROA, 2022, bewerking STL

Bijna een derde van bedrijven in de sector is erkend leerbedrijf

BBL-studenten zijn werkzaam in erkende leerbedrijven²² in hun regio. Figuur 9 toont het percentage bedrijven in de sector transport en logistiek dat erkend leerbedrijf is, onderverdeeld in leerbedrijven met²³ en leerbedrijven zonder BBL'ers in het bedrijf.

- 13 procent van de bedrijven in de sector zijn leerbedrijven met BBL-studenten in dienst en 17 procent is leerbedrijf zonder BBL-studenten (op het moment van meten).
- 70 procent van de bedrijven is geen erkend leerbedrijf. In deze bedrijven volgen BBL'ers geen BBL-traject²⁴.

²¹ CBS (2020). Jongeren zonder startkwalificatie vindt minder vaak werk. 10 jaar na schoolverlaten heeft 91 procent van de gediplomeerde mbo'ers werk tegen 71 procent van de ongediplomeerde mbo'ers. Gediplomeerden hadden na 10 jaar ook vaker een vast dienstverband (56% tegen 40% van de ongediplomeerden).

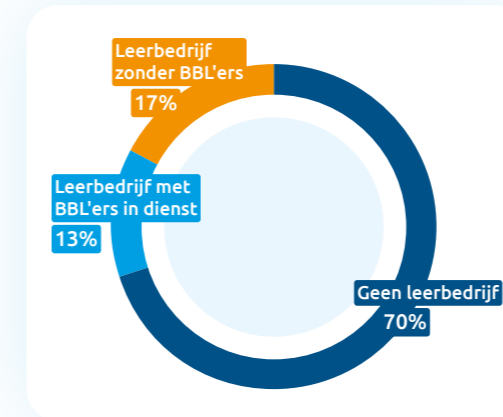
CBS (2022). VSV; arbeidskenmerken na verlaten onderwijs.

²² Bedrijven waar BBL-studenten werken naast het volgen van hun opleiding. Een leerbedrijf moet erkend zijn door SBB (moet voldoen aan kwaliteitscriteria). Er moet bijvoorbeeld voldoende goede begeleiding zijn. Een geldige erkenning houdt in dat het leerbedrijf beroepspraktijkvorming kan verzorgen voor het beroepsonderwijs zoals bedoeld in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs.

²³ Deze leerbedrijven gaven in bedrijfsenquête aan dat zij op 1 januari 2023 BBL-studenten in huis hadden.

²⁴ De meerderheid van de bedrijven in de sector is geen erkend leerbedrijf. Desondanks is de kans op een stage of leerbaan voor de opleidingen BBL-chauffeur wegvervoer of BBL-logistiek medewerker in 2023 goed (www.kiesmbo.nl/SBB, 2023). De SBB ziet geen stagetekorten voor deze opleidingen (meting 30-6-2023) (SBB, 2023).

Figuur 9 Bedrijven in de sector transport en logistiek met BBL'ers in dienst (voorjaar 2023)

Bron: Bedrijfsenquête STL, 2023

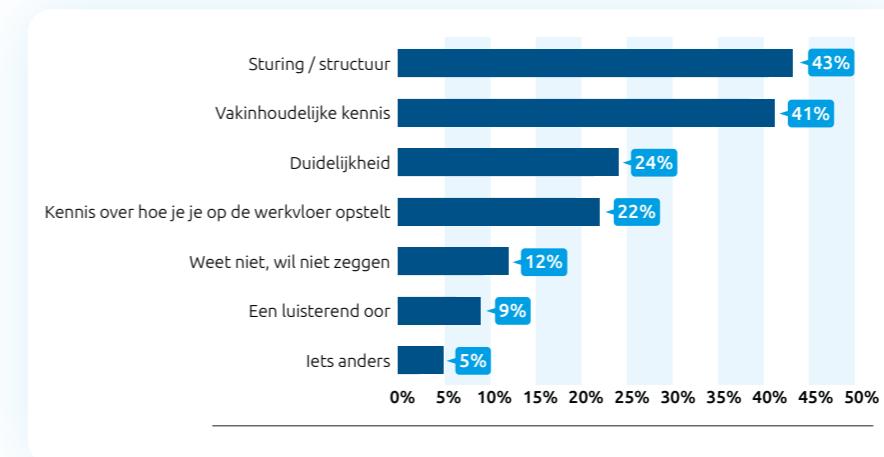
Bedrijven in de deelmarkten verhuisvervoer (29%), exceptioneel transport (20%), algemeen distributievervoer (16%) en bouwmaterialenvervoer (16%) hebben het vaakst BBL-studenten in dienst²⁵. In deze deelmarkten zijn er ook relatief vaak erkende leerbedrijven.

Sturing en structuur bieden en vakinhoudelijke kennis doorgeven zijn het belangrijkste bij begeleiding BBL'ers

Praktijkopleiders zijn binnen het leerbedrijf verantwoordelijk voor de begeleiding van de BBL-studenten. Leerbedrijven zijn verplicht om een praktijkopleider in dienst te hebben. De praktijkopleider doet dit meestal niet alleen: in 75 procent van de bedrijven zijn er ook nog andere werknemers die de leerling op de werkvloer begeleiden²⁶.

Gevraagd waar BBL'ers het meest behoefte aan hebben in de begeleiding tijdens het werk, dan noemen werkgevers het vaakst sturing/structuur (43%) en vakinhoudelijke kennis (41%). Daarna volgen duidelijkheid (24%) en kennis over hoe je je op de werkvloer opstelt (22%).

Figuur 10 Zaken waar BBL-studenten het meest behoefte aan hebben in de begeleiding, volgens werkgevers

Bron: Bedrijfsenquête STL, 2022

²⁵ Figuur Bedrijven met BBL-studenten in dienst naar deelmarkt. Bronnen- en tabellenboek Arbeidsmarktrapportage 2023 STL.

²⁶ Figuur Praktijkopleiders in het bedrijf. Bronnen- en tabellenboek Arbeidsmarktrapportage 2023 STL.

Box 2. Opbrengsten van BBL-opleidingen

BBL-opleidingen zorgen voor veel maatschappelijke baten, zo blijkt uit een kosten- en batenanalyse²⁷. Alle maatschappelijke partijen (zowel overheid, werkgevers als BBL-studenten) profiteren. BBL-opleidingen leiden tot een hoger nationaal inkomen in vergelijking met een situatie zonder deze opleidingen. De opleidingen zorgen namelijk voor meer arbeidsproductiviteit (als gevolg van meer opgebouwde kennis en ervaring door de BBL'ers) en meer werkgelegenheid.

BBL-opleidingen zijn voor werkgevers een belangrijke manier om toekomstige werknemers voor het bedrijf op te leiden²⁸. De intreding van BBL-studenten in de arbeidsmarkt verloopt ook vaak succesvol: uit onderzoek van het CPB bleek dat 76 procent een half jaar na diplomering nog steeds bij hetzelfde leerbedrijf werkt en de werkloosheid een stuk lager ligt dan onder BOL'ers.

CBS onderzocht de arbeidsmarktpositie van de groep BBL'ers die uitstroomden uit schooljaar 2012-2013²⁹. Direct na schoolverlaten (in oktober 2013) had 88 procent betaald werk tegen twee derde van de BOL'ers³⁰. Ook op de langere termijn zijn de arbeidsmarktperspectieven gunstig: 4 jaar na schoolverlaten (in oktober 2017) heeft 93 procent van de BBL-schoolverlaters (met diploma) betaald werk. Dit is een hoog aandeel gegeven de ongunstige arbeidsmarktsituatie op het moment van schoolverlaten en in de vier jaar erna; in 2014 piekte de werkloosheid. Er is hierbij weinig verschil in leeftijd tussen de BBL'ers³¹. BBL'ers hebben na schoolverlaten ook vaker een vast contract dan BOL'ers. Kijkend naar de groep schoolverlaters jonger dan 20 jaar dan heeft 25 procent van de BBL'ers direct na schoolverlaten een vast contract tegen 17 procent van de BOL'ers.

BBL-studenten die in schooljaar 2019-2020 de opleiding verlieten zijn door ROA gevraagd naar de aansluiting tussen de gevolgde BBL-opleiding en hun huidige functie³². Figuur 11 geeft naast de resultaten van de totale groepen BBL en BOL ook de resultaten weer van de schoolverlaters met een opleiding BBL-wegvervoer en BBL-techniek. Logistiek medewerker is een voorbeeld van een niveau 2 opleiding in de richting van techniek³³.

BBL-studenten zijn een jaar na schoolverlaten (heel) tevreden over de gevolgde opleiding: bijna driekwart zou de dezelfde opleiding opnieuw kiezen en bijna negen op de tien vindt de aansluiting van de opleiding met de huidige functie voldoende of goed. 83 procent (figuur 11) is ook tevreden met hun huidige functie en 70 procent vindt de opleiding een goede basis om te starten op de arbeidsmarkt. BBL-schoolverlaters zijn over al deze zaken positiever dan schoolverlaters met een BOL-opleiding.

²⁷ SEO economisch onderzoek, deBeleidsonderzoekers (2020). De maatschappelijke kosten en baten van de beroepsbegeleidende leerweg.

²⁸ CPB (2018). Kosten en baten van de Beroepsbegeleidende leerweg in het mbo. SER (2016). Advies Ontwervpadvis Toekomstgericht beroepsopleiding deel 1.

²⁹ CBS (2019). Mbo-schoolverlaters vanuit de bbl op de arbeidsmarkt.

³⁰ Oudere BBL'ers hadden na schoolverlaten vaker werk dan jongere BBL'ers: 9 op de 10 BBL'ers ouder dan 27 jaar had betaald werk direct na schoolverlaten tegen 8 op de 10 van de BBL'ers jonger dan 20 jaar. De arbeidsmarktpositie van BBL'ers hangt deels samen met hun relatief hoge leeftijd: van de groep BBL-schoolverlaters in 2012-2013 was ruim de helft ouder dan 27 jaar. Bij de schoolverlaters uit BOL was dit aandeel maar 4 procent. Veel BBL'ers hadden al betaald werk toen ze aan hun BBL-opleiding begonnen. Desondanks hadden jongere BBL'ers (< dan 20 jaar) vaker direct betaald werk na schoolverlaten dan BOL'ers jonger dan 20 jaar (6 op de 10 had direct betaald werk).

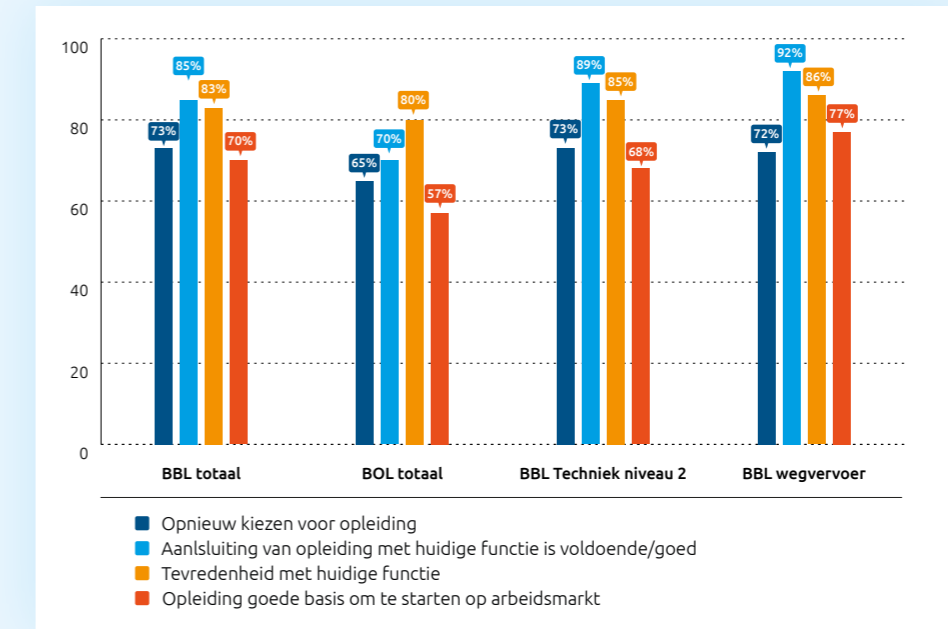
³¹ De jongste groep BBL'ers (<20 jaar) had direct na schoolverlaten nog minder vaak werk dan de oudere groep (>27 jaar). 4 jaar later is dit verschil bijgetrokken.

³² ROA (2022). Kerncijfers schoolverlatersonderzoeken.

³³ Planner wegtransport en logistiek teamleider zijn niveau 3 opleidingen en logistiek supervisor is een niveau 4 opleiding.

Van de BBL'ers wegvervoer vindt ruim 9 op de 10 de aansluiting van de opleiding met de huidige functie goed en is bijna eenzelfde aantal tevreden met de huidige functie.

Figuur 11 Oordeel schoolverlaters mbo met diploma over opleiding en functie één jaar na afstuderen (in 2019-2020)

Bron: ROA, 2023

Redenen voor opleiden van BBL'ers in bedrijf

De belangrijkste redenen die werkgevers in de sector transport en logistiek noemen voor het opleiden van BBL-studenten in hun bedrijf zijn: doormiddel van BBL'ers nieuwe medewerkers vinden (75%) en jongeren een kans geven praktijkervaring op te doen (40%). In vergelijking met 2020 noemt een groter aandeel van de werkgevers in 2022 het vinden van nieuwe medewerkers door middel van BBL³⁴.

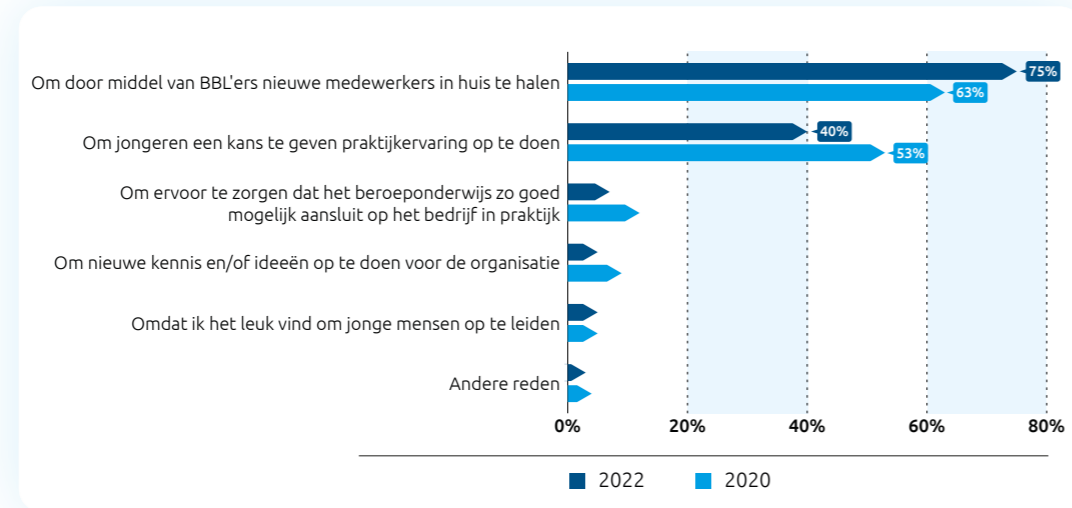
Werknemers in de sector zijn in 2023 ook gevraagd naar BBL'ers in het bedrijf waar zij werken (zie figuur 13). Werknemers noemen, net zoals werkgevers, ook het binnenhalen van nieuwe werknemers als de belangrijkste reden voor het opleiden van BBL'ers in het bedrijf (76%). Daarnaast vindt 34 procent het opleiden van BBL'ers in het bedrijf een maatschappelijke verantwoordelijkheid.

9 op 10 werkgevers zeggen dat de BBL-studenten in hun vestiging na de leerwerkperiode zo aan de slag kunnen³⁵. Minder dan 1 op de 10 zegt dat ze nog kennis en vaardigheden missen zoals vakinhoudelijke kennis, sociale communicatieve vaardigheden en motivaties. Van de werknemers in de sector vindt bijna 8 op de 10 dat BBL-studenten na de leerwerkperiode zo aan de slag kunnen. Slechts 7 procent geeft aan dat BBL'ers nog vaardigheden missen.

³⁴ De bedrijfsenquête 2020 werd afgenomen na de uitbraak van het coronavirus. De vraag naar personeel, vacatures liep toen (tijdelijk) sterk terug (zie hoofdstuk 1).

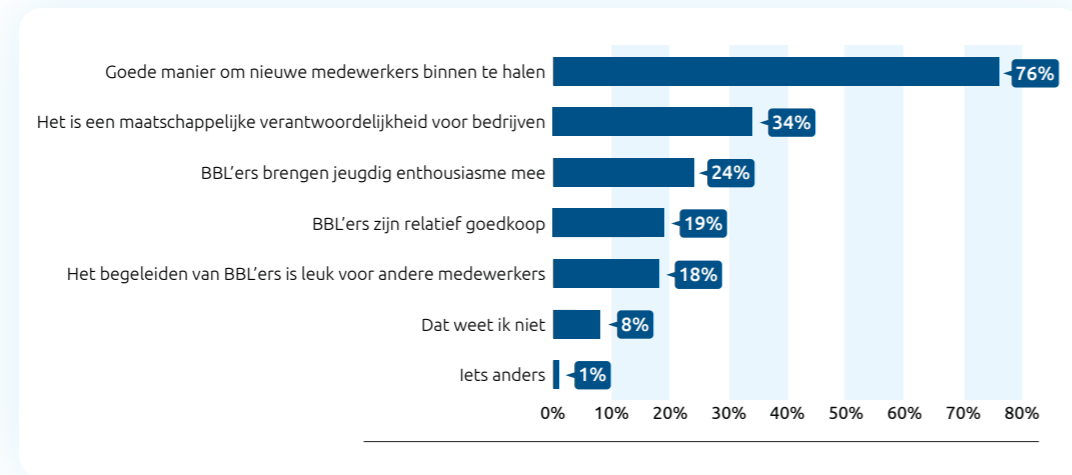
³⁵ Figuur. U heeft BBL'ers in uw vestiging. Zouden deze studenten na de leerwerkperiode zo aan de slag kunnen in uw vestiging. Bronnen- en tabelboek Arbeidsmarktrapportage 2023

Figuur 12 Redenen werkgevers voor opleiden van BBL'ers in bedrijf

Bron: Bedrijfsenquête STL, 2020 en 2022

Figuur 13 Redenen die werknemers noemen voor opleiden van BBL'ers in bedrijf

Bron: TON-panel, 2023

BBL-studenten gedetacheerd door STL

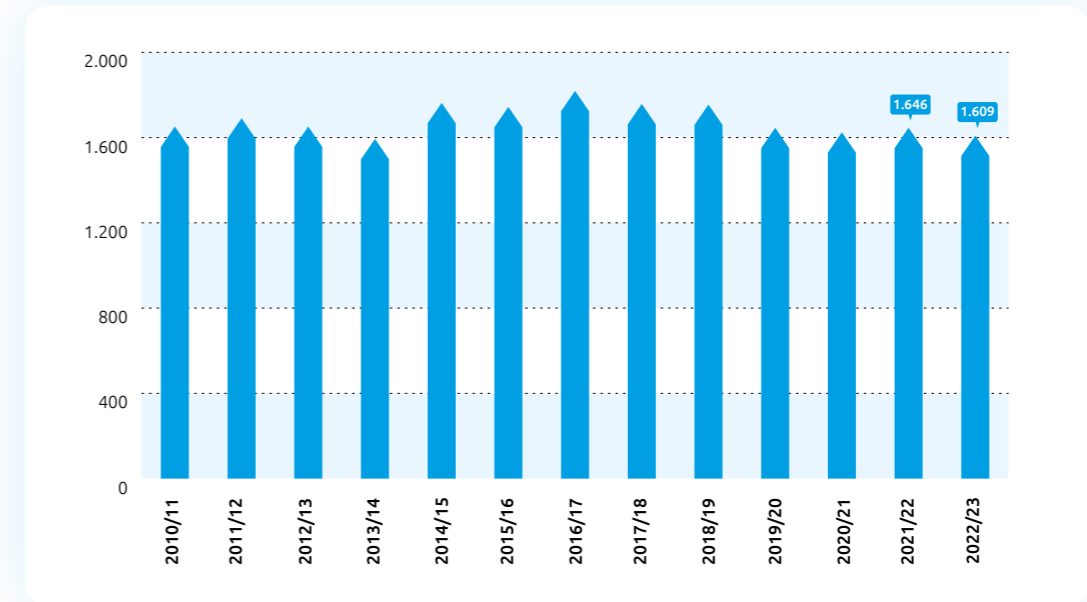
BBL'ers transport en logistiek kunnen een BBL-opleiding volgen via STL³⁶ en de meerderheid van de studenten in opleiding tot chauffeur doet dit ook³⁷. STL ondersteunt studenten zowel bij het vinden van een leerwerkplek als tijdens het BBL-traject zelf.

Figuur 14 geeft het totaal aantal BBL'ers weer dat gedetacheerd wordt door STL. In schooljaar 2022-2023 ligt het aantal BBL-studenten gedetacheerd door STL op 1.609. Dit aantal is lager dan in de jaren ervoor. In 2016-2017 piekte het aantal BBL'ers.

³⁶ Via STL kunnen BBL-studenten de volgende mbo-opleidingen transport en logistiek volgen: chauffeur wegvervoer (mbo-niveau 2), planner wegtransport (niveau 3), assistent logistiek medewerker (niveau 1), logistiek medewerker (niveau 2), logistiek teamleider (niveau 3), logistiek supervisor (niveau 4) en ook de nieuwe opleiding specialist transport en logistiek (niveau 4).
³⁷ Het aandeel BBL-studenten in opleiding tot chauffeur wegvervoer gedetacheerd door STL ligt in 2022-2023 op 79 procent (CBS/ABF Research/STL, 2023): 1.355 van de in totaal 1.720 BBL-studenten chauffeur wegvervoer.

Tussen schooljaar 2011-2012 en 2013-2014 daalde het aantal BBL'ers³⁸. Daarna nam het aantal weer toe: met 11 procent in schooljaar 2014-2015. Het Sectorplan Transport en Logistiek gaf een impuls aan de instroom van nieuwe BBL'ers in een opleiding³⁹.

Figuur 14 Aantal BBL-studenten gedetacheerd door STL

*Stand oktober van mbo-jaar

Bron: STL, 2023

Arbeidsmarktpositie BBL-studenten na uitstroom opleiding

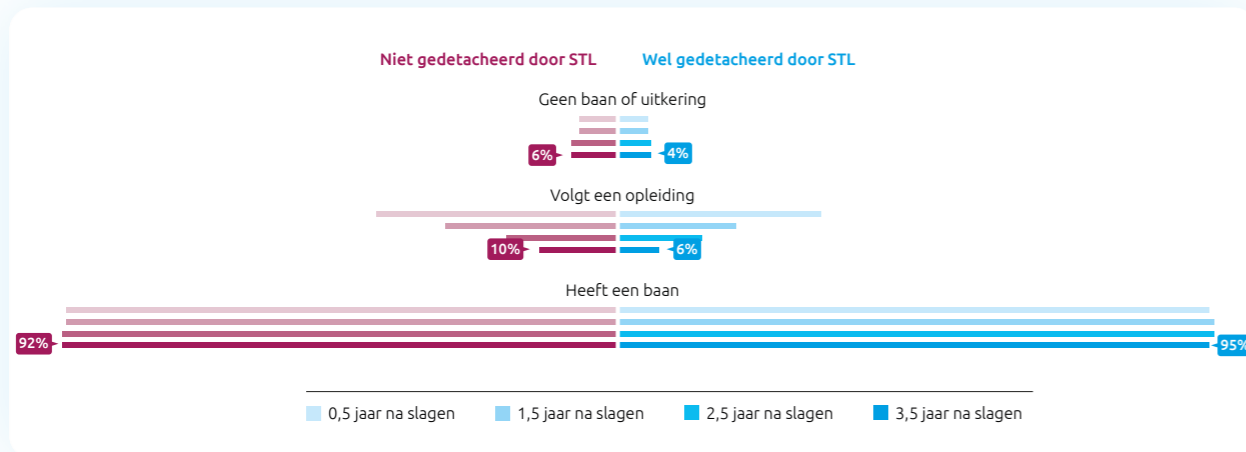
STL doet jaarlijks onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van de gedetacheerde BBL'ers na uitstroom van de opleiding (met en zonder diploma). Het onderzoek is gebaseerd op arbeids- en onderwijsbestanden van CBS (microdata)⁴⁰. Vergelijking tussen wel en niet door STL gedetacheerde BBL-studenten is hierbij mogelijk.

³⁸ Gedurende de economische crisis liep het aantal BBL-studenten fors terug (in alle sectoren), onder andere doordat bedrijven minder investeerden in toekomstige werknemers (en dus minder in BBL-plaatsen). Jongeren op hun beurt kozen vaker om langer door te leren en een beroepskeuze uit te stellen. Algemene vormen van onderwijs met betere doorstroommogelijkheden waren aantrekkelijker. SER (2016). Advies Ontwerpadvies Toekomstgericht beroepsonderwijs deel 1.
³⁹ In samenwerking met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de sector transport en logistiek een sectorplan voor 2014 en 2015 opgesteld. Met dit plan wilde de sector (toekomstige) knelpunten op de arbeidsmarkt als gevolg van de vergrijzing en ontgroening aanpakken. Een belangrijk doel was de instroom van 1.250 jongeren in een opleiding. BBL'ers kregen een bijdrage in de kosten voor de noodzakelijke rijbewijzen als ze in dienst gingen van STL of in dienst van een SOOB-bedrijf en de opleiding via STL volgden.
⁴⁰ Gekeken is naar: aandeel schoolverlaters (met en zonder diploma) door Sectorinstituut gedetacheerd en arbeidsmarktpositie na uitstroom opleiding. Vergelijking tussen wel en niet door STL gedetacheerde BBL-studenten is mogelijk: 6.780 schoolverlaters STL (met en zonder diploma) in een zestal opleidingen in de schooljaren 2013-2014 t/m 2020-2021 en 15.845 schoolverlaters uit dezelfde opleidingen niet via Sectorinstituut gedetacheerd. Het aandeel schoolverlaters door STL gedetacheerd in deze opleidingen bedraagt daarmee ruim 30 procent. Nascholers worden niet in de analyse meegenomen; nascholers zijn doorgaans ouder en vaak al werkzaam (en vaak niet via STL-gedetacheerd) waardoor een eerlijke vergelijking tussen de arbeidsmarktposities van wel en niet gedetacheerden lastig is. Voordeel van de CBS-analyse: van alle uitgestroomde studenten wordt de situatie op de arbeidsmarkt in beeld gebracht; het is geen analyse van een beperktere groep zoals in een vragenlijstonderzoek gebaseerd op een steekproef. Non-respons en/of selectie-effecten spelen dus geen rol. Elk gevonden verschil tussen BBL-studenten wel en niet gedetacheerd is een daadwerkelijk bestaand verschil, resultaten gaan over de hele populatie.

BBL-studenten STL hebben vaker een baan, en werken vaker in transport en logistiek

Veruit de meerderheid van de BBL-studenten heeft in de jaren na diplomering een baan: 96 procent van de BBL'ers gedetacheerd via STL is na 2,5 jaar werkzaam⁴¹. Bij BBL-studenten **niet** gedetacheerd via STL is dat 93 procent⁴². Een jaar later liggen deze percentages nog op vergelijkbaar niveau. BBL-studenten **niet** gedetacheerd via STL hebben vaker geen werk of geen opleiding en volgen vaker weer een opleiding.

Figuur 15 Arbeidsmarktpositie gediplomeerde BBL-studenten transport en logistiek (X-aantal jaar na slagen opleiding)⁴³

*Schoolverlaters uit de schooljaren 2013-2014 t/m 2020-2021

Bron: CBS microdata/ABF Research, 2022, bewerking STL

2,5 jaar na diplomering werkt 57 procent van de door STL gedetacheerde studenten in transport en logistiek⁴⁴ waarvan 51 procent in een SOOB-bedrijf (Figuur 16). Nog een jaar later (na 3,5 jaar) liggen deze percentages nog op vergelijkbaar niveau.

BBL-studenten gedetacheerd via STL werken na diplomering ook vaker in transport en logistiek, en in een SOOB-bedrijf, dan **niet** gedetacheerden. Van de niet via STL gedetacheerde BBL-studenten werkt 25 procent na 2,5 jaar in transport en logistiek (waarvan 19 procent in een SOOB-bedrijf). BBL-studenten **niet** gedetacheerd via STL werken vaker in de groot- en detailhandel en in overige sectoren. Ook hebben zij vaker een uitkering of 'geen werk of uitkering'.

Ruim zeven op de tien BBL-studenten chauffeur wegvervoer gedetacheerd via STL werkt 2,5 jaar na slagen in transport en logistiek (72%) waarvan 66 procent in een SOOB-bedrijf. Bij studenten van de BBL-opleidingen logistiek zijn de percentages: 36 procent in de sector waarvan 29 procent in een SOOB-bedrijf⁴⁵.

⁴¹ Situatie van de ongediplomeerde BBL-studenten (voortijdig schoolverlaters): 86 procent van de door STL-gedetacheerden heeft 3,5 jaar na voortijdig schoolverlaten een baan. 12 procent heeft geen werk of opleiding. BBL-studenten niet gedetacheerd via STL hebben minder vaak een baan na schooluitval en hebben vaker geen werk of opleiding (81 procent werkt na 3,5 jaar en 17 procent heeft geen werk of opleiding).

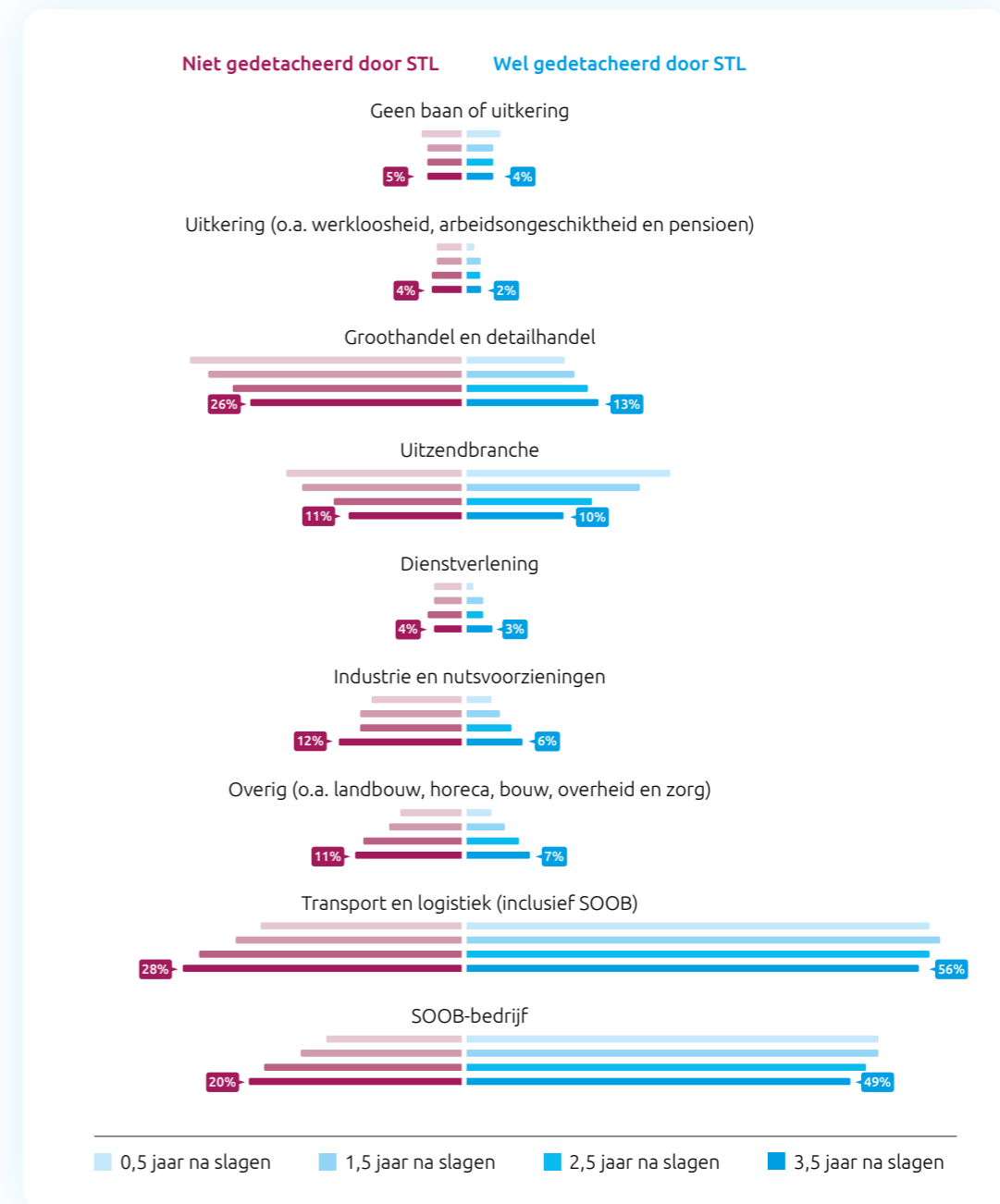
⁴² Een verschil van 3 procent betekent natuurlijk niet zoveel als de onderzoekspopulatie klein zou zijn (bijv. 50 personen). In deze analyse zitten echter honderden zo niet duizenden geslaagden achter de genoemde percentages van 93 en 96 procent; elk gevonden verschil gaat over de hele populatie.

⁴³ Percentages tellen op tot meer dan 100 procent: een deel van de schoolverlaters heeft een baan en volgt daarnaast ook een opleiding (bijv. BBL).

⁴⁴ Met transport en logistiek wordt hier bedoeld: vervoer (goederen- en personenvervoer) en opslag.

⁴⁵ Van de BBL-studenten logistiek niet door STL gedetacheerd werkt 18 procent na 2,5 jaar in transport en logistiek en 10 procent in een SOOB-bedrijf. Van de niet gedetacheerde BBL-studenten chauffeur wegvervoer zijn de cijfers na 2,5 jaar: 68 procent werkt in transport en logistiek en 65 procent in een SOOB-bedrijf.

Figuur 16 Arbeidsmarktpositie gediplomeerde BBL-studenten transport en logistiek naar sector (X-aantal jaar na slagen opleiding) *

*Schoolverlaters uit de schooljaren 2013-2014 t/m 2020-2021

Bron: CBS microdata/ABF Research, 2022, bewerking STL

Wat kunnen we voor je doen?

Bel of mail ons, we spreken je graag!